

Pregled knjiga i časopisa

PROIZVODNJA PASTRVA U EUROPI

Nakon što je proizvodnja šarana u Hrvatskoj u posljednjih deset godina drastično reducirana, ponajprije zbog masovne pojave kormorana, ali i zbog drugih razloga (npr. zbog prelaska s dvogodišnjeg na trogodišnji uzgoj) nastojalo se je taj nedostatak nadoknaditi povećanjem proizvodnje pastrva. Postignut je određeni uspjeh pa je proizvodnja povećana s 409 tona u 1993. na 1 620 tona u godini 2002.

Budući da svaka proizvodnja ima svoje granice koje su ponajprije limitirane tržišnim potrebama u najširem smislu tih odnosa, poznate su nam ekonomske posljedice hiperprodukcije.

Takoder smo informirani da postoje planovi daljnjeg širenja salmonidnih ribnjaka pa se koristimo prilikom da potencijalne investitore, a i sadašnje proizvođače upoznamo s najnovijim kretanjima u proizvodnji pastrva u pet zemalja Europske unije, čija je ukupna godišnja proizvodnja iznosila oko 173 000 tona (godine 2002.). Posebno su zanimljiva neka ekonomska i tehnološka kretanja, kao broj proizvodnih kapaciteta po zemljama, prehrambeni koeficijent, broj uposlenih na 100 tona proizvodnje, cijena ribe i dr.

Za upoznavanje zainteresiranih poslužio je članak pod gornjim naslovom koji je napisao prof. dr. Reiner Knösche, a objavljen je u njemačkom časopisu FISCHER & TEICHWIRT br. 7/2004, koji u cijelosti donosimo u prijevodu.

Proizvodnja pastrva u Europi

U Danskoj, Njemačkoj, Francuskoj, Italiji i Španjolskoj proizvodnja pastrva temelji se na malim poduzećima, koja u prosjeku proizvode nešto manje od 100 t godišnje.

U Danskoj oko 200 pogona proizvodi oko 32 000 t — samo 20% od njih preko 200 t godišnje. Deset najvećih poduzeća premašuju 500 t, dva od njih proizvode oko 1 000, naime, 1 300 t. Zbog ekstremno strogih nameta za zaštitu okoliša, godišnje se zatvaraju pogoni (od 1989. 25%) i ne osnivaju se novi. Primjerice zabranjeno je godišnje premašiti FQ od 1,0. To je, doduše, dovelo do vrlo dotjerane tehnologije hranjenja, ali je također uzrokovalo i najviše troškove hranjenja u Europi. Godine 2002. Danske su pastrve bile prodavane prosječno za 2,15 eura/kg. Četrdeset posto svih troškova otpalo je na hranu, 10% na nasad i 10% na troškove osoblja. Danski su uzgajivači plasirali izravno na tržište samo mali broj pastrva, a najveći su broj živih riba

zbog potražnje svježe ribe izvozili ili su ih prodavali namijenjene obradi u vanjskim pogonima.

Težište njemačke proizvodnje pastrva leži na jugozapadu i sjeverozapadu. Sada postoji oko 600 specijaliziranih pogona za proizvodnju pastrva, čiju proizvodnju FEAP procjenjuje na 25 000 t. Samo jedan pogon proizvodi više od 1 000 t, a manje od 10 pogona ima produkcijski volumen više od 200 t. U proizvodnji pastrva i njezinu plasmanu na tržište zaposleno je 1 500 ljudi, od toga polovica u vlastitoj proizvodnji. Investicijska je razina općenito niska, što je posljedica restriktivne politike. Izuzetak je samo Baden-Württemberg, gdje se je proizvodnja pastrva u posljednjih 10 godina udvostručila. Proizvodni su troškovi 2002. iznosili 2,0 eura/kg, a u punim pogonima s vlastitom proizvodnjom nasada 2,2 eura/kg. Troškovi se dijele kako slijedi: hrana 44%, osoblje 20%, energija 10%, nasad (pogoni za tov) 24%.

U Francuskoj je 2002. ukupno 500 pogona proizvodilo 43 000 t, od toga 6 000 t potočnih pastrva. Udio lososa znatno se povećava. Kod francuskog pastrvskog rasploda provodi se proces koncentracije, pri kojem pogonska/radna veličina stalno raste. Trenutačno 17% pogona proizvodi 82% ukupne proizvodnje. Godine 1998. u proizvodnji pastrva bilo je zaposleno 2000 osoba (oko 2,5 osoba po pogonu). Tri tisuće daljnjih radnih mjesta ovisi izravno ili posredno o proizvodnji pastrva. U prosjeku jedna osoba proizvodi 150 t godišnje. Uočava se visok stupanj kvalificiranosti uzgajivača pastrva — 22% ima visoku stručnu spremu. Cijene pastrve padaju — 2001. 3,5 eura/kg, a potkraj 2002. samo 3 eura/kg. To je uzrokovalo pad dobitne marže s 5 na 2–3%.

U Italiji je 2002. također postojalo 500 pogona za proizvodnju pastrva s ukupnom proizvodnjom od 37 000 t, uz nepoznatu količinu živih pastrva, namijenjenih ribolovcima. Na tri najveća pogona otpada gotovo 30% proizvodnje. Proizvodnja zbog strane konkurencije, stagnira od 1977. Ipak pogoni i dalje investiraju. U uzgoju ribe za rasplod zaposleno je ukupno 15 000 osoba, pretežno nisko kvalificirane radne snage (oni koji ulaze poprijeko). Zaštita okoliša i sigurnost-besprijekornost namirnica dodatno opterećuju troškove. Troškovi osoblja u komercijalnim pogonima iznose do 55%. Na sredstva za hranjenje otpada 20–30%.

U Španjolskoj je, točnije u Galiciji 2001. bilo 200 pogona za proizvodnju pastrva. Proizvodnja stalno raste — prijašnjih godina 7% godišnje, danas 2–3%. Sadašnji se produkcijski volumen procjenjuje na 36 000 t. Pet najvećih poduzeća proizvodi 50% od toga. U španjolskoj akvakulturi zaposleno je 2 500–3 100 uglavnom nekvalificiranih ljudi. Prosječne proizvodne cijene iznosile su 2000. 1,8 eura/kg za porcijske pastrve bijelog mesa, 1,95 eura za porcijske pastrve crvenog mesa i 2,4 eura za losose. Španjolska snažno unaprjeđuje akvakulturu.

Gledano cjelovito, europska proizvodnja pastrva pati zbog pooštrenih ekoloških nameta i konkurencije iz zemalja koje nisu članice EU-a. Ona je,

doduše, sposobna za ekspanziju, ali joj nedostaju kapital i politička potpora, koja postoji samo u Španjolskoj. Osobitost je Njemačka, u kojoj u velikom opsegu postoji izravan tržišni plasman, sa znatno višim, postignutim cijenama.

N. N. (2004): Pastrvska proizvodnja u Europi, *Skretting Aktuell*, proljeće 2004: 8–13.

prof. dr. sc. Krešimir Pažur